

Dit ex. bestaat uit 11 blz.

G E H E I MPOSITIE VAN VOORMALIGE CPN-OPPOSITIELEIDERSS a m e n v a t t i n g
=====

Sinds jaren heeft er in de leidende kring van de CPN wrevel en afkeer bestaan tegen de persoon van Paul de GROOT die zich liet kennen als een man vervuld van wantrouwen ten aanzien van zijn naaste medewerkers, met een naar het dictatoriaal neigende instelling, die in velerlei opzicht Stalin trachtte na te volgen.

Toen CHROESTSJOW in 1956 met de ontluistering van STALIN het sein tot een zekere liberalisatie gaf, achtten verschillende Nederlandse partijbestuurders zich gerechtigd ook binnen de CPN het nodige kritische geluid te laten horen. Bedoelde opposanten verlangden in de eerste plaats een partijkoers, minder slaafs ten opzichte van Moskou. Daarenboven verlangden vooral EVC-leiders als REUTER en BRANDSEN, dat de partijleiding (in feite Paul de GROOT) zich van directe bemoeïing met vakbewegingszaken zou onthouden. Dit bracht hen uiteraard in conflict met De GROOT, die juist een tegengesteld beleid nastreefde.

De rebellie tegen de partijleider resulteerde uiteindelijk in een roeyement van de opposerende partijbestuurders uit de CPN. De voornamesten hunner waren BRANDSEN, REUTER, C. GEUGJES, GORTZAK en WAGENAAR. Begin april 1958 werden zij uit de partij gezet; alleen GEUGJES werd later geroyeerd, n.l. in december 1958. Rie LIPS, lid van de Tweede Kamer voor de CPN, die vanwege haar rol in de oppositie eveneens in april '58 werd geroyeerd, speelde in het conflict een minder opvallende rol.

Van de genoemden zijn thans alleen GORTZAK en WAGENAAR in politiek opzicht nog actief: zij geven leiding aan de medio 1959 opgerichte Socialistische Werkers Partij (SWP).

Bij alle verschil in loopbaan in partij en vakbeweging, bij alle onderscheid ook in hun ontwikkeling rond de afscheiding van de door Paul de GROOT geleide partij, vallen bij alle opposanten de volgende punten van overeenkomst in het oog: de innerlijke strijd en aarzelings, welke aan die breuk voorafging, en de - bij de een meer dan bij de

G E H E I M

ander aan de dag getreden - apathie in politiek opzicht daarna.

De vijandige instelling tegenover de kapitalistische maatschappij, de gevoelens van solidariteit, de aan de communistische ideologie inherente "heilsverwachting", de - mede door het "democratisch centralisme" in de hand gewerkte - vereenzelviging van de individu met het partijapparaat, het probleem van de broodwinning, persoonlijke geldingsdrang en karakter: het zijn even zovele factoren, die een communist ervan weerhouden met de partij te breken. Komt deze breuk na een zekere ontwikkeling, onder invloed van een complex van factoren, desondanks toch tot stand, dan voelt de voormalige partij "boss" zich alleen, ontgoocheld en beroofd van politieke idealen; aanvankelijk zonder broodwinning, staat hij midden in een hem vijandig gezinde maatschappij.

Dit alles manifesteert zich ook duidelijk in de ontwikkeling, die de 5 in het hierbij gaande rapport behandelde voormalige CPN-oppositieleiders sinds hun conflict met de partij hebben doorgemaakt.

G E H E I M

G E H E I MPOSITIE VAN VOORMALIGE CPN-OPPOSITIELEIDERS1. Bertus BRANDSEN

Bertus BRANDSEN werd op 28 oktober 1914 in een Utrechts arbeidersgezin geboren. Hij trad reeds voor de Tweede Wereldoorlog toe tot de communistische partij. In de oorlogsjaren maakte hij deel uit van de landelijke leiding van de CPN. Hij was ondergedoken bij Adrie VERREYDT, de in 1957 geroyeerde Brabantse partijbestuurder. Van 1948 tot november 1957 was hij lid van het CPN-partijbestuur en vanaf 1949 tot de scheuring van de EVC in 1958 landelijk secretaris van deze vakorganisatie. Verder was hij van 1951-1959 één der vice-voorzitters van het communistische Wereld Vakverbond (WVV), van 1954-1958 lid van de landelijke raad van "Verenigd Verzet 1940-1945" en in dezelfde periode lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland voor de CPN. In april 1958 werd hij uit de CPN geroyeerd.

a. Ontwikkeling sinds het roeyement

In tegenstelling tot de EVC-voorzitter Frits REUTER bleef BRANDSEN na de breuk met de partij nog lange tijd even vechtlustig als tevoren. Hiertoe werd hij minder aangezet door idealisme dan door zijn sterke rancuneuze gevoelens jegens Paul de GROOT, die hij voor al het gebeurde verantwoordelijk achtte. BRANDSEN, eens door de GROOT als zijn pion en handlanger in de vakbewegingsleiding gepousseerd, ont-popte zich als zijn felste vijand. Van april 1958 tot de kamerverkiezingen van 1959 vertegenwoordigde hij de Brug-groep in de Tweede Kamer, na deze functie te hebben overgenomen van de toen geestelijk reeds murwe Frits REUTER. De "oude" EVC bleef hij na het schisma van juni 1958 trouw; tot het EVC-congres van februari 1960 bleef hij er secretaris van.

Op het EVC-congres van november 1958 bleek reeds, dat BRANDSEN het voortbestaan van de "oude" EVC vooral een zaak van politiek belang achtte en minder een zaak van betekenis uit vakbewegingsoogpunt. Daarom streefde BRANDSEN er ook naar - zoals hij zelf in die tijd kenbaar maakte - zijn functie van vice-voorzitter van het WVV te gebruiken ter versterking van de positie van de "oude" EVC.

Het feit, dat BRANDSEN zich in februari '59 uitsprak voor de oprichting van een nieuwe communistische partij, moet stellig meer worden gezien als een poging om Paul de GROOT de voet dwars te zet-

G E H E I M

ten dan als een theoretisch gefundeerde handeling. In mei '59 verklaarde BRANDSEN dan ook ronduit zijn vertrouwen in de communistische wereldbeschouwing te hebben verloren. In september '59 bleek hij niet bereid te zijn lid te worden van de nieuwe partij, de SWP: hij had er geen vertrouwen in. Het stemt geheel met deze ontwikkeling in de persoon van BRANDSEN overeen, dat ook verdere activiteit in dienst van de EVC hem spoedig niet meer interesseerde: in februari 1960 weigerde hij een nieuwe candidatuur voor het EVC-Verbandsbestuur te aanvaarden.

b. Maatschappelijke positie

Dank zij een wachtgeldregeling behield BRANDSEN tot eind 1959 een sober inkomen uit hoofde van zijn vroeger kamerlidmaatschap. Volgens berichten van februari 1960 tracht hij zich een bestaan op te bouwen als instrumentmaker. Daarnaast zou hij zich voorbereiden op zijn Middenstandsdiploma. Dit kan er op duiden dat hij een zelfstandige werkkring ambieert.

c. Commentaar

Ongetwijfeld heeft BRANDSEN, die vooral in de EVC een gezaghebbende positie bekleedde, door zijn verzet tegen de CPN, nadien vele ontevredenen met de partij doen breken. Gedesillusionneerd heeft hij het verzet tegen De GROOT c.s. tenslotte gestaakt: hij zal hebben ingezien, dat deze strijd op korte termijn geen vrucht kan dragen, daar immers Moskou de CPN bleef steunen. Ook de WVV-leiding vermocht BRANDSEN niet voor zijn inzichten te winnen. In november 1960 verklaarde hij te geloven, dat alleen het aftreden van Paul de GROOT zou kunnen leiden tot terugkeer van velen naar de CPN, hetgeen dan tevens het einde zou kunnen betekenen van de SWP.

Het is niet geheel duidelijk in hoeverre BRANDSEN, van wie overigens weinig meer wordt vernomen, zelf thans nog communistische denkbeelden aanhangt. In het licht van het voorgaande bezien is zulks weinig waarschijnlijk.

G E H E I M2. Frits REUTER

Johannes Frans (Frits) REUTER werd op 19 februari 1912 te Sloten (N.H.) geboren. In 1936 was hij reeds lid van de CPN. In de illegaliteit verwierf hij vooral bekendheid door zijn rol in de Februaristaking van 1941. Aan het einde van de oorlog maakte hij deel uit van de landelijke leiding van de partij en in 1946 van het CPN-partijbestuur. Eind 1947 werd hij daarin niet herkozen. Van 1950-1958 maakte hij evenwel opnieuw deel uit van het CPN-partijbestuur. In 1953 werd hij op aanwijzing van de CPN-leiding landelijk voorzitter van de EVC. Verder was hij van 1952 - begin 1958 lid van de CPN-fractie in de Tweede Kamer. In april 1958 werd hij uit de partij geroyeerd.

a. Ontwikkeling sinds het royement

Toen op 7 juni 1958 door "de partijgetrouwen" een onder invloed van de CPN staande vakorganisatie werd gevormd (nadien gedoopt met de naam EVC-1958), bleef REUTER voorzitter van de "oude" EVC. Hij bleek zich echter niet meer te kunnen losmaken uit zijn politieke lusteloosheid, waarvan de eerste tekenen reeds in februari 1958 - toen hij uit het partijbestuur van de CPN werd gezet - waarneembaar waren. REUTER deed weinig meer voor de EVC en schitterde op vele vergaderingen door afwezigheid. In november '58, op het congres van de "oude" EVC, weigerde REUTER zich als voorzitter herkiesbaar te stellen. G. GROOT ROESSINK volgde hem in deze functie op. Hoe defaitistisch hij was ingesteld, bleek toen hij - nog in dezelfde maand - tijdens een vertrouwelijk gesprek mededeelde geen enkel perspectief meer te zien voor de oude EVC. Sedertdien werd zijn stemming steeds neerslachtiger. Alle politieke vechtlust, die hem in het verleden vaak zo kenmerkte, ebde weg. De partijcritiek op zijn persoon in "De Waarheid" trok hij zich bijzonder sterk aan, hetgeen - in verband met de ijdele trek in zijn karakter - geen verwondering behoeft te wekken.

Doch niet alleen de CPN, maar ook zijn voormalige politieke vrienden in de EVC en in de Bruggroep waren bij hem uit de gratie. REUTER werd geen lid van de SWP. In juli 1960 gaf hij geen gehoor aan een invitatie tot deelneming aan een receptie ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van de "oude" EVC.

b. Maatschappelijke positieG E H E I M - 4 -

G E H E I M

Na in november 1958 te zijn vrijgemaakt van zijn politieke en vakbondswerk en daarmee tevens te zijn beroofd van zijn broodwinning, bleef REUTER lange tijd zonder werk. Rond de jaarwisseling van 1958/1959 bleek hij werk te zoeken in de tijdschriftenhandel; een ander maal zag hij uit naar de mogelijkheid ergens een pension te beginnen. In maart 1959 bleek hij evenwel nog steeds zonder vaste betrekking te zijn. Een van zijn sobere bestaansmiddelen was toen nog een wachtgeld uit hoofde van zijn vroeger kamerlidmaatschap. In de loop van 1959 werden tenslotte berichten ontvangen, volgens welke REUTER een bestaan had gevonden in de handel met "souvenir-kaarten".

c. Commentaar

In een eind 1960 met REUTER gevoerd gesprek gaf hij te kennen dat z.i. het in november 1957 gerezen conflict in de partij (royement VERREYT) voor velen wel de aanleiding, maar niet de diepste grond van hun breuk met de CPN onder leiding van De GROOT is geweest. Deze diepste grond - aldus REUTER - was de door CHROESTSJOW in 1956 ingeluide ontluistering van STALIN. Bekend is, dat dit gebeuren in 1956 ook REUTER in zijn diepste wezen heeft geschokt. In zijn politieke loopbaan deed hij zich kennen als een man met een labiel karakter, als een ijdel personage, voor wie de "partij-carrière" een belangrijker element in zijn bestaan vormde dan de geestelijke overtuiging. De partij bezorgde hem de ruggesteun, die hem in staat stelde met name in de EVC "de autocraat" uit te hangen. Van deze steun beroofd, ontpoppte hij zich als een nietszeggende figuur, murw, ontgoocheld, niet bestand tegen critiek. Het lijkt wel of de ondervonden moeilijkheden hem zijn zelfvertrouwen en zijn laatste restje politiek idealisme hebben ontnomen.

G E H E I M

3. Cor GEUGJES

Cornelis GEUGJES werd op 30 januari 1922 te Koog a.d. Zaan geboren in een sociaal-democratisch arbeidersgezin. Hij diende de CPN voor het eerst gedurende de oorlogsjaren in de illegaliteit. Na een partijloopbaan op plaatselijk en districtsniveau (Zaanstreek) en na enige jaren als propaganda-secretaris verbonden te zijn geweest aan de EVC, werd hij in 1952 lid van het CPN-partijbestuur (tot november 1957). Voorts had hij van 1952 tot december 1957 voor de CPN zitting in de 1e Kamer. Van oktober 1954 tot december 1957 was hij algemeen directeur van "De Waarheid". In december 1958 werd hij als partijlid geroyeerd.

a. Ontwikkeling sinds het royement

Reeds in 1956 had GEUGJES laten blijken zeer geschokt te zijn door de destalinisatie in de Sovjet-Unie en zeer kritisch te staan tegenover het democratisch centralisme, zoals dat door de Nederlandse partijleiding werd toegepast. In juni 1957 - in het conflict tussen De GROOT en BRANDSEN - koos hij de zijde van de laatste. Toch was zijn rebellie tegen De GROOT c.s. van de aanvang af minder geprononceerd dan die van de overige leiders der oppositie. Wellicht is dit te verklaren uit GEUGJES' alom gewaardeerde integriteit en zijn afkeer van grove reacties, alsmede uit de meegaandheid van zijn karakter. Dit verklaart stellig ook, waarom hij - in tegenstelling tot de overige opposanten, die in april 1958 uit de CPN werden gezet - eerst in december 1958 uit de partij werd geroyeerd. GEUGJES onthield zich nadien van politieke activiteit. Hoewel van de aanvang af geabonneerd op "De Brug", het orgaan van de oppositie, weigerde hij later als lid toe te treden tot de SWP. Hij zou in deze partij geen werkelijke "communistische partij in wording" zien.

b. Maatschappelijke positie

Het conflict met de partij maakte GEUGJES - anders dan b.v. REUTER en BRANDSEN - geenszins brodeloos. Kort na zijn heengaan als "Waarheid"-directeur trad hij in dienstbetrekking bij Cor FELS (ijzerwarenhandel), toen nog een leidende figuur van de organisatie "Verenigd Verzet 1940-1945", die omstreeks juli '58 ook zelf de zijde van de oppositie koos en voor het lidmaatschap van CPN en Verenigd Verzet bedankte.

G E H E I M - 6 -

- 6 -

G E H E I M

In maart '58 onderhandelde GEUGJES reeds met Cor FELS over de oprichting van een gezamenlijke technische handelsonderneming voor transacties met Oost-Europese landen. Deze onderneming werd onder de naam "Vercora" N.V. in augustus 1958 opgericht. Cor GEUGJES bereist het land als vertegenwoordiger van deze N.V.

c. Commentaar

Verklaarde GEUGJES in 1959 nog met verdere politieke activiteit te zullen wachten tot het moment, waarop de oprichting van een werkelijke communistische partij in Nederland mogelijk zou worden, medio 1960 deed hij de uitlating, dat men van iemand, die zo gedesillusioneerd is als hij, geen enthousiasme voor politieke zaken meer mocht verwachten. Zijns inziens verkeerde een figuur als Bertus BRANDSEN in dezelfde situatie. In elk geval wilde GEUGJES zich afzijdig houden zolang "de scheuring" zou voortduren.

Men kan zich afvragen of de vroeger zeer idealistisch ingestelde GEUGJES - gezien de ondervonden teleurstellingen en de thans verworven maatschappelijke positie - nog ooit tot politieke activiteiten zal komen, gesteld dat in de toekomst een hereniging van de oppositie met de CPN mogelijk zal blijken te zijn.

G E H E I M4. Henk GORTZAK

Hendricus GORTZAK werd op 25 april 1908 te Amsterdam in een communistisch arbeidersgezin geboren. Op 15-jarige leeftijd maakte hij reeds deel uit van de communistische jeugdbond "De Zaaiers". In 1925 zou hij reeds zijn toegetreden tot de communistische partij, in 1927 of 1928 bezocht hij voor scholingsdoeleinden de Leninschool in Moskou. Hij speelde een rol in de illegaliteit, o.a. in Utrecht, waar hij was ondergedoken. In 1945 had hij reeds zitting in de dagelijkse leiding van de CPN, van 1948 tot aan zijn roeyement in april '58 vertegenwoordigde hij de CPN, o.m. als fractievoorzitter, in de Tweede Kamer.

a. Ontwikkeling sinds het roeyement

Evenals de andere, in april '58 geroyeerde oppositieleden weigerde ook GORTZAK zijn zetel in de Tweede Kamer - waar hij de zaak van de CPN met veel verve verdedigde en hij door politieke tegenstanders in zekere zin werd gewaardeerd - ter beschikking van de CPN te stellen. Op 15 april '58 accepteerde GORTZAK zelfs zijn benoeming tot lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland voor de CPN, De GROOT's beschuldigingen van "zetelroof" ten spijt. Alle vernederende ervaringen hadden GORTZAK (en WAGENAAR) niet uit het lood kunnen slaan. In dit opzicht reageerden zij geheel anders dan b.v. Frits REUTER.

In mei '58 verscheen het eerste nummer van "De Brug" (maandblad voor Vrede en Socialisme), orgaan van de oppositie. GORTZAK trad op als hoofdredacteur hiervan. Voor de oprichting van een nieuwe politieke partij voelde hij toen nog niets.

Van april '58 tot de Kamer verkiezingen van 1959 trad GORTZAK op als voorzitter van de groep dissidente communisten in de Tweede Kamer. In 1958 werd hij verder benoemd tot lid van het Verbondsbestuur van de "oude" EVC, waarin hij tot op heden zitting heeft. Eind 1958 betoogde GORTZAK - in tegenstelling tot zijn vroegere verklaring - dat de BRUG-GROEP aan de parlamentsverkiezingen van 1959 moest deelnemen en een eigen politieke partij moest vormen. Het zou een communistische partij moeten zijn, aangepast aan de Nederlandse omstandigheden, geen willoos instrument in de handen van Moskou. Medio 1959 werd de vorming van deze partij, de Socialistische Werkers Partij (SWP), een feit. GORTZAK werd gekozen in het dagelijks bestuur. Ook bleef hij hoofdredacteur van "De Brug".

Evenals WAGENAAR is GORTZAK voorstander van een samenbundeling

G E H E I M

van de oppositionele communistische krachten in internationaal verband. Ook het contact met de Joegoslavische communisten en de linkse socialisten in Nederland acht hij van belang.

Evenals WAGENAAR bepleit GORTZAK de uitgifte van een "Internationaal Contact Bulletin" (ICB), dat als coördinerend element moet optreden.

b. Maatschappelijke positie

Na zijn heengaan uit de Tweede Kamer (april '59) heeft GORTZAK zijn oude handwerk weer opgevat: hij voorziet in zijn levensonderhoud als timmerman. Verder geniet hij uit hoofde van zijn voormalig lidmaatschap van de Tweede Kamer een pensioen. Van de zijde van de SWP ontvangt GORTZAK - voor zover bekend - generlei salariëring.

c. Commentaar

GORTZAK behoort - met WAGENAAR - tot de topleiding van de SWP. Mogelijk is GORTZAK echter in meerdere mate dan WAGENAAR ook ideologisch communist gebleven. Ondanks zijn vroegere scholing in Moskou, is GORTZAK echter geen theoreticus van formaat. Ook in de kring van zijn politieke medestanders werd dit beweerd. Zo werd b.v. in de oprichtingsperiode van de SWP eens opgemerkt, dat GORTZAK in theoretisch opzicht "te zwak" was om aan het beginselprogram van deze partij "inhoud" te geven.

De aanvankelijke aarzeling van GORTZAK om steun te verlenen aan de oprichting van een "eigen" partij, i.c. de SWP, wordt mogelijk verklaard door zijn nog in maart 1960 naar voren gebrachte opinie, volgens welke hij terugkeer van dissidenten als hijzelf naar de CPN in de toekomst niet geheel uitgesloten acht. Als een van de voornaamste voorwaarden daartoe noemde hij evenwel de verdwijning van Paul de GROOT als partijleider. GORTZAK's echtgenote, die zelf geen lid van de SWP is, verklaarde kort geleden, dat haar man de SWP niet "con amore" steunde.

G E H E I M5. Gerben WAGENAAR

Gerben WAGENAAR werd op 27 september 1912 te Amsterdam geboren in een sociaal-democratisch arbeidersgezin. Zijn ouders waren geboortig uit Friesland. In 1934 of 1935 werd WAGENAAR lid van de CPN. Als arbeider bij het GEB in Amsterdam was hij voor 1940 lid van het NVV. Vanaf 1941 speelde WAGENAAR een vooraanstaande rol in de illegaliteit. In 1944 werd hij voorzitter van de landelijke Raad van Verzet (RVV). Zijn reputatie uit de illegaliteit bracht hem in 1945 in de leiding van de CPN. Tot aan zijn roeyement in april 1958 was hij haar voorzitter. Vanaf 1946 had hij voor de CPN zitting in de Tweede Kamer, van 1948 - 1952 als fractie-voorzitter. Van 1953-1955 trad hij bovendien nog op als organisatiesecretaris van de partij.

a. Ontwikkeling sinds het roeyement

Evenals GORTZAK vertegenwoordigde WAGENAAR van april '58 tot april '59 de "Bruggroep" in de Tweede Kamer. Bovendien aanvaardde hij op 17 april 1958 zijn benoeming tot lid van de Provinciale Staten van Noord Holland.

Aanvankelijk wilde hij evenmin als GORTZAK iets weten van plannen tot oprichting van een nieuwe communistische partij. Hij wilde het verloop van het 19e CPN-congres (december '58) afwachten. Op dit congres werd o.m. rapport uitgebracht over de rol van de CPN in de illegaliteit. Dit rapport, dat WAGENAAR's verzetsreputatie welbewust aantastte, maakte WAGENAAR woedend. Hierdoor en door de voortgaande steun van Moskou aan de CPN toonde hij zich bijzonder gedesillusionneerd.

In maart 1959 ontpopte WAGENAAR zich - in tegenstelling tot zijn standpunt van een jaar te voren - als voorstander van de oprichting van een nieuwe partij. Op 12 juli 1959 werd deze partij, de SWP opgericht. WAGENAAR is sinds augustus van dat jaar haar voorzitter. In deze functie toonde hij zich een voorstander van internationale samenwerking tussen gelijkgezinde, dissidente communistische groeperingen. Ook het plan tot uitgifte van een Internationaal Contact Bulletin (ICB) voor deze groepen genoot steeds zijn steun.

b. Maatschappelijke positie

Sinds eind 1959 voorziet WAGENAAR hoofdzakelijk in zijn levensonderhoud door zijn optreden als vertegenwoordiger (acquisiteur) voor

G E H E I M - 10 -

G E H E I M

de drukkerij van de eveneens dissidente communist Kees KUIPER sr. Als oud-Tweede Kamerlid genoot hij enige tijd wachtgeld. Verder zou hij uit dien hoofde recht hebben op een pensioen.

Van de zijde van de SWP ontvangt WAGENAAR - voor zover bekend - geen salariëring.

c. Commentaar

WAGENAAR, die - idealist als hij was - destijds meer op gevoelsmatige gronden dan vanwege ideologische inzichten de zijde van de CPN koos, is nooit een communistisch theoreticus van enig formaat geworden. Hij bezat geen opvallende leiderscapaciteiten en zeker geen redenaars-talent.

Zijn politieke positie dankte WAGENAAR vrijwel uitsluitend aan zijn rol en populariteit in de illegaliteit.

Het is opvallend, dat WAGENAAR, die als eerste van de oppositiefiguren (in 1955) met De GROOT in een ernstig conflict gewikkeld raakte, zich het langst in dagelijks bestuur en partij bestuur heeft weten te handhaven. Zijn bedachtzaamheid in de oppositie na het roeyement van VERREYNT in november '57 werd door BRANDSEN uitgelegd als gebrek aan durf om het tegen De GROOT op te nemen.

Het feit, dat WAGENAAR tot voorzitter van de SWP werd gekozen, dankte hij stellig opnieuw voor een groot deel aan zijn verzetsreputatie. Zijn "naam" als voorzitter is - evenals dit destijds voor de CPN gold - voor de SWP als "etiket" stellig van belang met het oog op de aantrekkingskracht van deze partij, met name in Amsterdam.

Ondanks zijn vaak luidruchtige betuigingen van enthousiasme voor de zaak van de SWP, lijkt WAGENAAR reeds sedert 1958 toch weinig meer voor de daadwerkelijke politieke strijd te voelen. In 1959 werden meermalen feiten bekend, waaruit kan worden afgeleid, dat WAGENAAR niet zo actief is voor de SWP als men daar wenselijk acht. Tijdens de SWP-conferentie van oktober 1960 zou hij zelfs hebben verklaard zich niet meer druk te willen maken voor de politiek.

Op recente SWP-vergaderingen beleed WAGENAAR niettemin zijn trouw

G E H E I M

aan de communistische ideologie. Hij geeft voor het "communistisch" karakter van de SWP zoveel mogelijk te willen handhaven. Wel legt hij daarbij de nadruk op het behoud van het humanitaire element in de communistische principes.

Het is evenwel mogelijk, dat WAGENAAR - gezien zijn rancuneuze gevoelens jegens De GROOT - de SWP voor verder afglijden naar "rechts" vooral wil behoeden, omdat hij wel begrijpt dat deze partij de CPN meer afbreuk kan doen - ook in de ogen van Moskou - als zij zoveel mogelijk vasthoudt aan de communistische beginselen.

Een SWP, die zich meer en meer in "revisionistische" richting ontwikkelt, zou het Paul de GROOT c.s. alleen maar gemakkelijker maken haar te bestrijden.